



# **PLAN FÖR SOCIALVÅRDEN 2023 – 2027**

# Innehållsförteckning

I	INLEDNING .....	1
1.	Allmänt.....	1
2.	Planens uppställning.....	1
II	LANDSKAPSREGERINGENS ROLL .....	2
1.	Allmänt.....	2
2.	Planering och ledning.....	3
III	SOCIALVÅRDENS VERKSAMHETSMILJÖ .....	7
1.	Organisations- och lagstiftningsreformerna .....	7
1.1	Bakgrund till reformerna.....	7
1.2	Kommunernas socialtjänsts och primärkommunernas roll.....	8
1.3	Aktuell samhällssituation.....	8
IV	MÅL OCH ANVISNINGAR.....	9
1.	Övergripande mål.....	9
2.	Utvecklingen av socialvården i enlighet med den nya lagstiftningen .....	10
	<b>Anvisning</b> .....	<b>11</b>
3.	Särskilt att beakta .....	12
3.1	Digital utveckling .....	12
	<b>Anvisning</b> .....	<b>12</b>
3.2	Statistik.....	12
	<b>Anvisning</b> .....	<b>12</b>
3.3	Offentlig förvaltningsuppgift .....	13
	<b>Anvisning</b> .....	<b>13</b>
3.4	Behov till följd av hög inflation .....	13
	<b>Anvisning</b> .....	<b>13</b>
3.5	Beredskap.....	14
	<b>Anvisning</b> .....	<b>14</b>
V	RESURSER.....	14
1.	Kostnadsbaserade landskapsandelar på socialvårdsområdet (se bilaga).....	14
1.1	Normkostnad för äldreomsorgen.....	14
1.2	Normkostnad för den samordnade socialtjänsten.....	14
1.3	Landskapsandel för äldreomsorgen.....	15
1.4	Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten.....	15
2.	Personal .....	15
3.	Anläggningsprojekt .....	15
3.1	Definition.....	15
3.2	Förslag över anläggningsprojekt.....	15
3.3	Ansökan om stöd för anläggningsprojekt.....	16
3.4	Fastställande av anläggningsprojekt.....	16
3.5	Inkomna förslag över anläggningsprojekt .....	16
	<b>BILAGA: KOSTNADSBASERADE LANDSKAPSANDELAR PÅ SOCIALVÅRDSOMRÅDET .....</b>	<b>17</b>



# Plan för ordnande av socialvården i landskapet Åland under åren 2023–2027

Antagen i Mariehamn den 3 januari 2023.

## I INLEDNING

### 1. Allmänt

Enligt landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården ska landskapsregeringen årligen anta en plan - **socialvårdsplanen** - för ordnande av socialvården i landskapet under de fem följande åren.

Socialvårdsplanen ska innehålla följande:

1. målen och anvisningarna för ordnandet av socialvården
2. de föreskrifter som meddelas med stöd av bemyndigande i speciallag
3. de landskapsandelar som ska erläggas för socialvården, basbelopp enligt åldersgrupp per invånare samt en uppskattning av det sammanlagda beloppet av driftskostnaderna för den socialvård som kommunerna ordnar
4. antalet anställda inom den socialvård som ligger till grund för fastställande av landskapsandelen
5. en förteckning över anläggningsprojekt, de högsta kostnader för de projekt som berättigar till stöd och projektens inledningsår
6. beloppet av minimikostnader för att ett projekt ska betraktas som ett anläggningsprojekt samt
7. en uppskattning av det stöd som betalas för anläggningsprojekt

### 2. Planens uppställning

I planen ska, enligt landskapslag om planering av socialvården, anges mål och anvisningar för socialvården och dess utvecklande i landskapet Åland under de kommande åren. Målet med planeringen är att samma huvudprinciper ska tillämpas inom hela landskapet så att den sociala basservicen är kvalitativt likvärdig oberoende av i vilken kommun man är bosatt. Målen kompletteras i förekommande fall med anvisningar. Målen och anvisningarna riktar sig i första hand till kommunerna och är riktgivande till sin karaktär. Landskapsregeringen konstaterar ändå att behovet av att ge mål och anvisningar i förhållande till den situation som rådde när lagen skrevs för ca 30 år sedan skiljer sig väsentligt. Från och med 1.1.2021 inledde Kommunernas socialtjänst (KST), under vilken största delen av socialvården ligger, sin verksamhet vilket innebär att socialvården, med undantag för äldreomsorgen, samordnats för

hela Åland. Barnomsorgen ligger fr.o.m. 1.1.2021 under utbildningsväsendet och regleras i landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola. Den lagstiftning som styr socialvården idag är omfattande och innehåller i många fall detaljerade bestämmelser om hur de som ansvarar för socialvården ska förfara. Landskapsregeringen ger också, i den utsträckning det är möjligt och i enlighet med aktuella behov, tilläggsinformation om denna lagstiftning i form av separata anvisningar (t.ex. KST-gränsdragningsdokument), guider, utbildningsmaterial och utbildningar. Sammantaget innebär detta att socialvårdsplanens karaktär ändras. Syftet är ändå fortsättningsvis att bidra till utvecklandet av socialvården i landskapet, samt att stödja arbetet inom den sociala sektorn.

Under avsnitt V beskrivs de kostnadsbaserade landskapsandelarna och av bilagan framgår landskapsandelarna för driften av socialvården och socialtjänsten år 2023, vilka fastställs med stöd av 33 § i landskapslagen (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna. Landskapsandelarna har fastställts utgående från beslut om basbelopp för landskapsandelen för driften av socialvården och socialtjänsten 2023 (S222E25 nr.70, 11.10.2022).

## II LANDSKAPSREGERINGENS ROLL

### 1. Allmänt

Socialvårdsbyrån vid landskapsregeringens social- och miljöavdelning ska handlägga ärenden som gäller främjande av social välfärd och förebyggande av sociala problem.

Enligt landskapslag (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland ankommer den allmänna styrningen, planeringen och utvecklingen av, samt tillsynen över socialvården på Åland på landskapsregeringen. Landskapsregeringen ansvarar för en socialpolitik som omfattar hela Åland.

Ålands miljö- och hälsoskyddsmyndighet (ÅMHM) ansvarar för övervakningen av den offentliga och privata socialvården samt tillståndsverksamheten för producenter av privat socialservice.

Klient- och patientombudsmännen liksom barnombudsmannen ingår i *Ålands ombudsmannamyndighet*.

Ålands landskapsregering och Ålands lagting ställde sig 2014 enade bakom en vision om en till fullo hållbar utveckling på Åland senast 2051. För omsättande av visionen i konkret handling har en utvecklings- och hållbarhetsagenda för Åland tagits fram. En internationellt använd definition av begreppet hållbar utveckling är grunden för det åländska hållbarhetsarbetet. Definitionen består av fyra hållbarhetsprinciper, varav framför allt den fjärde *”I det hållbara samhället bidrar vi inte till att människor utsätts för strukturella hinder för hälsa, inflytande, kompetensutveckling, opartiskhet och meningsskapande”* är viktig vid utvecklande av socialvården.<sup>1</sup>

I enlighet med landskapsregeringens utvecklings- och hållbarhetsagenda och *Agenda för*

---

<sup>1</sup> <https://www.regeringen.ax/demokrati-hallbarhet/hallbar-utveckling/utvecklings-hallbarhetsagendan>

*jämställdhet 2019–2030*<sup>2</sup> ska jämställdhetsperspektivet integreras i de ordinarie sakpolitiska frågorna och finnas med då beslut fattas, resurser fördelas och normer skapas. Inom ramen för socialvårdens kärnuppdrag ska flickor, pojkar, kvinnor och män ha samma förutsättningar att få sina behov tillgodosedda på ett kunskapsbaserat och kostnadseffektivt sätt.

## 2. Planering och ledning

Landskapsregeringen fullgör sin planerings- och ledningsfunktion inom den sociala verksamheten bland annat genom att:

- kontinuerligt se över och vid behov revidera lagstiftningen inom området
- informera om förändringar inom lagstiftningen
- ordna viss utbildning och kompetensutveckling
- samordna tillämpningen av regler och bestämmelser
- bedriva lednings- och utvecklingsarbete

Socialvården i landskapet har genomgått omfattande reformer både beträffande organisation och lagstiftning. Förändringarna omfattar Kommunernas socialtjänst (KST) som inledde sin verksamhet 1.1.2021 och följande nya lagstiftning som trädde i kraft vid samma tidpunkt: landskapslag (2020:12) om socialvård, landskapsförordning (2020:112) om samverkansavtal inom socialvård och hälso- och sjukvård, landskapslag (2020:13) om socialvårdens förvaltning och tillsyn, äldrelag (2020:9) för Åland, landskapslag (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården, landskapsförordning (2020:25) om yrkesutbildade personer inom socialvården, landskapslag (2020:26) om klienthandlingar inom socialvården, landskapslag (2020:32) om barnomsorg och grundskola samt landskapslag (2020/129) om ändring och temporär ändring av landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna. Reformerna kräver fortgående information och dialog mellan landskapsregeringen och kommunerna.

### **Kommande lagstiftningsförändringar**

Omfattande lagstiftningsförändringar är aktuella även denna period. Under planperioden är bl.a. en helhetsreform av funktionshinderslagstiftningen liksom även lagstiftning angående självbestämmanderätt aktuella. Även en revidering av lagstiftningen om missbrukarvård föreligger. Ett flerårigt arbete har också påbörjats för att förnya klientavgiftslagstiftningen. *Se detaljerad beskrivning nedan!*

Landskapsregeringen bevakar också det reformarbete som görs på riksnivå beträffande såväl omorganiseringen av socialvården från kommunerna till välfärdsområden som förnyande av den sociala tryggheten och hur dessa förhåller sig till självstyrelsen. Beträffande välfärdsområdesreformen har ett antal oklarheter och brister beträffande hur bestämmelser inom rikets lagstiftningsbehörighet är tänkta att fungera på Åland liksom hur t.ex. de behov av myndighetssamarbete som uppstår vid flyttningar mellan Åland och riket identifierats och kommunicerats ansvarigt ministerium och riksdag.

---

<sup>2</sup> <https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/agenda-jamstallldhet-2019-2030>

## **Lagstiftningsarbete 2023 framåt**

**2023**

**Enligt antagen budget för år 2023 är följande lagstiftning prioriterad:**

- Ny funktionshinderslagstiftning, arbetet inleds.
- Utkomstödslagen förnyas med målet att ändringarna träder i kraft 1.1.2024.
- Skyddshemslagen, vissa ändringar
- Klientavgiftslagen förnyas - steg 2, med målet att ändringarna träder i kraft 1.1.2024.
- Lagstiftningen om beroendevård, service vid missbruk och service vid psykisk ohälsa - arbetet med att förnya den inleds.
- Blankettlagen om privat socialservice ersätts med en landskapslag
- Ny lag om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården, med målet att lagen träder i kraft 1.1.2024.
- Landskapslagen om planering av socialvården utvärderas

En helhetsreform av funktionshinderslagstiftningen är aktuell. Arbetet grundar sig på den av lagtinget antagna FN-konventionen om rättigheter för personer med funktionsnedsättning. Målsättningen är, att personer med funktionsnedsättning, oavsett funktionsnedsättningens art eller uppkomst är lika inför och enligt lagen berättigade till lika skydd och lika förmåner. Reformen är mycket omfattande och arbetet beräknas pågå under flera år.

Som en följd av rikets förslag till ändringar i lagen om utkomststöd (FFS 1412/1997), analyserar landskapsregeringen behovet av ändringar och förbättringar i landskapslag (1998:66) om tillämpning i landskapet Åland av lagen om utkomststöd. I riket träder ändringarna i kraft 1.1.2023, men på grund av den knappa tidtabellen kommer ändringarna inte att träda i kraft samtidigt på Åland, utan målet är att ändringar ska träda i kraft senast 1.1.2024. En stor del av de föreslagna ändringarna gäller enbart riket eftersom de handlar om samarbetet mellan FPA och de nya välfärdsområdena. På Åland ska KST fortsättningsvis ha ansvaret för alla delar av utkomststödet.

Landskapsregeringen överförde lag-PM om ändring av landskapslag (2015:117) om skyddshem till lagberedning i november 2021 med avsikten att överföra ansvaret för sörjandet för tillgången av skyddshemstjänster till Kommunernas socialtjänst (KST). Genom föreslagen lagändring skulle förbyggande arbete, krishjälpen och eftervården finns samlad under samma myndighet, KST. Detta i enlighet med den lagstiftning som trädde i kraft från och med 2021 där helhetstänkande och stärkt samverkan mellan olika delar av servicekedjan är nyckelbegrepp i fråga om klientens intresse. Finansieringsansvaret ska dock kvarstå hos landskapsregeringen och föreslås tryggas via lagstiftningen.

Arbetet med att förnya klientavgiftslagstiftningen fortsätter, bland annat med målsättningen att skapa en bättre balans mellan avgiftsuttag inom öppenvård respektive institutionsvård samt att ta in bestämmelser om avgiften för vissa serviceformer, vilka saknas i nuläget. Under år 2022 tillsattes en politisk referensgrupp med uppdrag att ge politisk återkoppling i landskapsregeringens pågående arbete med att bereda större innehållsmässiga ändringar i klientavgiftslagstiftningen. Under år 2022–2023 bereds underlag till större innehållsmässiga ändringar i den föreslagna landskapslagen om klientavgifter inom socialvården.

I riket har en reform av lagen om missbrukarvård och mentalvårdslagen, inklusive ändringar i övrig, till området hörande, social- och hälso- och sjukvårdslagstiftning, initierats.

Landskapsregeringen avser likaså se över lagstiftningen om service vid missbruk, beroendevård och service vid psykisk ohälsa. Arbetet inleds under året.

Lag om privat socialservice (922/2011) upphör att gälla i riket efter den 31.12.2023. Under år 2023 pågår framtagandet av en landskapslag om privat socialservice. Avsikten att den träder i kraft vid ingången av 2024 och således ersätter landskapslag (2012:36) om tillämpning i landskapet Åland om lag av privat socialservice.

Landskapsregeringen överförde slutrapporten ”Underlag för en lag om elektronisk behandling av klient- och patientuppgifter” till lagberedningen för lagstiftningsåtgärder i juni 2022. Landskapsregeringens förslag är att anta rikets ännu inte antagna lag om behandling av kunduppgifter inom social- och hälsovården som blankettlag. Avsikten är att lagen ska träda i kraft 1.1.2024, men med övergångstider för socialvården.

Landskapslagen (1993:71) om planering av socialvården utvärderas och förslag ges angående förnyande av denna och möjligheten att slopa kravet på socialvårdsplan.

## **2023–2027**

Den aktuella helhetsreformen av funktionshinderslagstiftningen är omfattande och arbetet beräknas pågå åtminstone även under år 2024.

Klientavgiftslagstiftningen revideras stegvis under de kommande åren. I steg 2 revideras klientavgiftslagstiftningen för att uppnå målen i regeringsprogrammet, dvs. för att utjämna och lindra ekonomiska orättvisor i hur avgifter uppbärs på olika omsorgsnivåer. Avsikten är att dessa ändringar ska träda i kraft 1.1.2024. I steg 3 revideras klientavgiftslagstiftningen med beaktande av reformen av funktionshinderlagstiftningen och andra aktuella reformer som berör klientavgifter. Även helheten gällande avgiftstaket inom socialvården och högkostnadsskyddet inom hälso- och sjukvården och avgiftsuttaget för hemvård utreds.

Landskapsregeringen fortsätter enligt plan sin revidering av lagstiftningen om service vid missbruk, beroendevård och service vid psykisk ohälsa. Den i riket aviserade reformen av självbestämmanderätten och andra grundläggande fri- och rättigheter kan också aktualisera lagändringar på området.

Lagstiftning vilken stärker klienters självbestämmanderätt och andra grundläggande fri- och rättigheter inom socialvården genomförs stegvis. Detta är rikets lagstiftningsbehörighet till den del det handlar om administrativa ingrepp i den personliga friheten. Reformen med de författningsändringar som krävs beräknas pågå ända fram till år 2027.

Landskapsregeringen bevakar de ändringar som är aktuella i barnskyddslagen (FFS 417/2007) vilken gäller i enlighet med landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen. En helhetsreform av barnskyddslagstiftningen, vilket även kan komma att inbegripa t ex lagstiftning gällande familjevård och hälso- och sjukvård, är också aktuell. I februari 2023 skall visionerna och riktlinjerna för förnyandet av lagstiftningen vara klara; det egentliga lagstiftningsarbetet skall påbörjas under nästa riksregerings mandatperiod.



## Landskapsregeringens utvecklingsarbete inom socialvården

### *Pågående utvecklingsarbete*

- Verkställelse av *Nordiskt program för samarbete om funktionshinderfrågor 2023–2027*
- Verkställelse av *Ett tillgängligt Åland*, åtgärdsprogram för Ålands landskapsregerings funktionshinderspolitik år 2022–2025
- Landskapsregeringen verkställer ett alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelpolitiskt program och åtgärdsprogram för åren 2022 – 2024
- Landskapsregeringen inledde år 2022 arbetet med ett äldrepolitiskt program.

### **Planerat utvecklingsarbete 2023 framåt**

En längre och mera omfattande satsning krävs för att omorganiseringen av socialvården och den förnyade lagstiftningen ska få avsedd effekt. I det här syftet har i budgeten för år 2023 upptagits 75.000 euro att sökas och användas av Kommunernas socialtjänst k.f. för utbildningar, samarbetsprojekt mellan aktörer m.m. motsvarande insatser som bidrar till en hållbar, effektiv socialvård. Förslaget är att ett årligt motsvarande utvecklingsanslag om 75.000 euro upptas under åren 2023-2027.

Avsikten är att år 2023 utarbeta ett långsiktigt, sektorsövergripande äldrepolitiskt program. Programmet innehåller politiskt förankrade målsättningar för det långsiktiga arbetet med frågor som berör äldre. Även delindikatorer och mera konkreta åtgärder ska tas fram inom ramarna för programmet.

Landskapsregeringen verkställer ett alkohol-, narkotika-, dopnings-, tobaks- och spelpolitiskt program för åren 2022 – 2024. Tillhörande åtgärdsprogram ses vid behov över under år 2023.

Landskapsregeringen inleder arbetet med att ta fram en plan för systematisk, långsiktig och strategisk utveckling av vuxensocialarbetet. En uppföljning av ÅSUB:s tidigare rapporter om ekonomisk utsatthet, som kan fungera som underlag för strategin, genomförs. Arbetet kopplar till det allmänna mål som man kommit överens om i EU om att antalet människor som löper risk att drabbas av fattigdom eller utslagning ska minska med 15 miljoner till år 2030. Varje medlemsland i EU har satt upp sina egna nationella mål för hur fattigdomen och utslagningen ska minskas (se även under avsnitt III/1.3).<sup>3</sup>

Landskapsregeringen inleder även arbetet med att ta fram en övergripande plan gällande barn- och ungdomsstrategi för Åland. Målsättningen är att ta fram ett förslag på strategiska riktlinjer och åtgärder för att skapa en långsiktig och förvaltningsövergripande strategi som en del av utvecklings- och hållbarhetsagendan och förverkligande av barns rättigheter enligt FN:s barnkonvention.

### **Till socialvården anknutet utvecklingsarbete**

Socialvårdsbyrån deltar i arbetet med framtagande av en folkhälsostrategi. En viktig målgrupp i folkhälsoarbetet är barn och unga och deras välmående. Arbetet fokuserar på vilka åtgärder och insatser som skulle behövas samt analys av behovet av samordning inom området barn och ungas hälsa.

---

<sup>3</sup><https://valtioneuvosto.fi/sv/-/1271139/atgardsplan-for-att-minska-fattigdomen-och-utslagningen>

# III SOCIALVÅRDENS VERKSAMHETSMILJÖ

## 1. Organisations- och lagstiftningsreformerna

### 1.1 Bakgrund till reformerna

Redan i den rapport angående socialvården som togs fram 2011<sup>4</sup> beskrevs följande som utmaningar socialvården står inför (många av dessa beskrevs redan i en rapport angående äldreomsorgen 2006<sup>5</sup>):

- Den demografiska utvecklingen med fler äldre och färre som ska försörja fler
- En ökande finansieringsproblematik vilket stärker kraven på effektiv resursanvändning
- Rekrytering av tillräcklig och behörig personal
- Den datatekniska utvecklingen
- Korstryck; Behovet av förändrade servicestrukturer och ökat samarbete ska samspela med lokala särbehov
- Tyngdpunkten i socialvården flyttas så att man utgående från klientens behov har fokus på förebyggande och tidiga insatser, nära samarbete med en mångfald aktörer samt flexibla, enhetliga vård- och servicekedjor.

Den reform av socialvården som innebär att största delen av socialvården sammanförts i en myndighet och de omfattande lagstiftningsförändringar som trädde i kraft från och med 2021 ger möjligheter att utveckla socialvården så att dessa utmaningar kan mötas på ett effektivt sätt och en socialvård som är hållbar även på längre sikt kan utvecklas. Det kan konstateras att den sista punkten ovan, likaväl som en utmaning, kan ses som en del av lösningen på hur man skapar en effektiv, hållbar socialvård och den nya lagstiftningen präglas av detta tankesätt.

Rekryteringen av tillräcklig och behörig personal är en nyckelfråga och en utmaning som hela Europa står inför. Betydelsen av en personalförsörjningsplan, där behoven av personal och deras kompetens inom äldreomsorgen på kort och längre sikt redogörs, metoder för rekrytering och bibehållande av personal slås fast (kompetensförsörjningsplan), lyfts bl.a. i kvalitetsrekommendationen angående tjänster för äldre.<sup>6</sup>

Möjligheten till samarbete och samverkan påverkas av tillgången på personal såväl inom den egna som inom andra verksamheter. Det här gäller bl.a. närvårdare inom socialvården, skolpsykologer samt personal på ÅHS:s barnrådgivning och studerandehälsan. För att öka antalet personer som utbildar sig till närvårdare erbjuds en arbetsplatsförlagd utbildning från och med år 2022.

Flera privata serviceproducenter inom socialvård har under de senaste åren inlett verksamhet. Det här innebär en större valmöjlighet för enskilda men även för myndigheter att anlita dessa som komplement till egen verksamhet. Frågor om gränsdragningen till vilka tjänster som kan köpas in med tanke på myndighetsutövning uppkommer och behovet av uppföljning och tillsyn av de köpta tjänsterna ökar. Samtidigt utmanas den offentliga sektorn beträffande tillgången på arbetskraft och vikten av att skapa attraktiva arbetsplatser ökar. En förnyelse av lagstiftningen om privat socialservice är aktuell.

<sup>4</sup> Ålands landskapsregering Slutrapport Socialvårdens utveckling inklusive huvudmannaskapet för missbrukarvården på Åland, Social- och miljöavdelningen, Socialvårdsbyrån, september 2011

<sup>5</sup> Slutrapport från arbetsgruppen med uppdrag att utreda äldreomsorgen, Landskapsregeringen, juni 2006

<sup>6</sup> <https://www.regeringen.ax/styrdokument-rapporter-publikationer/kvalitetsrekommendation-tjanster-aldre-0>

## 1.2 Kommunernas socialtjänsts och primärkommunernas roll

Enligt landskapslagen om socialvårdens förvaltning och tillsyn på Åland ombesörjer kommunen i enlighet med landskapslagen om socialvård och äldreomsorg för personer som fyllt 65 år.

KST ombesörjer i enlighet med 1 § i landskapslagen (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst, övrig socialvård på sätt som föreskrivs i landskapslagen om socialvård.

Om det inte särskilt specificeras avses med kommun i den fortsatta texten såväl primärkommun som KST.

Under den tid den nya organisationsmodellen varit i kraft har olika typer av gränsdragningar mellan kommunernas och KST:s ansvarsområden aktualiserats och visar på behov av ytterligare utveckling av samarbetet mellan de olika myndigheterna.

## 1.3 Aktuell samhällssituation

Ålands befolkning fortsätter öka totalt sett, även om det finns kommuner som ser en befolkningsminskning.<sup>7</sup> Samtidigt ökade antalet personer på Åland som har fyllt 65 år med 170 under 2021 och utgjorde 31.12.2021 totalt sett 23,4 % av befolkningen.<sup>8</sup> Som en följd av Ukrainakriget har en flyktingförläggning för första gången öppnat på Åland och ca 300 personer har beviljats tillfälligt skydd. Kriget har även haft konsekvenser för energiförsörjningen. Det relativa arbetslöshetsstalet låg i oktober 2022 på i genomsnitt 4,0 procent<sup>9</sup>, vilket visar en stark upphämtning efter coronaåren. Trots detta innebär en stigande inflation och höjda räntor att flera riskerar ekonomisk utsatthet. Den fortsatta förekomsten av covid19-smitta påverkar i varierande utsträckning verksamheterna inom socialvården. Kommunerna rapporterar samtidigt om brist på och svårigheter att rekrytera personal till äldreomsorgen.

### *Ekonomisk utsatthet*

Orsakerna till ekonomisk utsatthet är i hög utsträckning mångfacetterade och klienten är ofta i behov av många olika tjänster från flera myndigheter, så som KST, primärkommunen, AMS och ÅHS varför sektor- och myndighetsövergripande arbete är av stor vikt. Ett nätverksbaserat arbetssätt är en del av socialvårdens grundläggande arbetssätt. Genom sektors- och myndighetsöverskridande arbete strävar man efter att förtydliga ansvarsfördelningen så att en så väl fungerande helhet av olika tjänster och andra åtgärder som möjligt kan ordnas för klienten. Målet för det sociala arbetet och samarbetet ska vara att stöda klientens möjligheter att själv vidta åtgärder för att förbättra sin situation samt att stöda klientens sociala rehabilitering. Situationer där ett välfungerande samarbete krävs är t.ex. långvarig arbetslöshet och bostadslöshet.

En uppföljning av ÅSUB:s tidigare rapporter om ekonomisk utsatthet genomförs år 2023. Rapporten utgör även ett underlag för framtagande av strategi för vuxensocialarbete och barnstrategin samt i arbetet att bekämpa fattigdom. Att bekämpa fattigdom och social utestängning är ett av EU:s och medlemsstaternas specifika socialpolitiska mål. Enligt det allmänna mål som man kommit överens om i EU ska antalet människor som löper risk att drabbas av fattigdom eller utslagning minska med 15 miljoner till år 2030. Inflationen har accelererat pga. världssituationen och i synnerhet priserna på energi och livsmedel har ökat mycket kraftigt även på Åland under år 2022. En stark inflation sänker värdet på de olika transfereringarna och därmed kan fattigdomsgränsen vara svårare att uppnå. Arbetet att

---

<https://www.asub.ax/sv/statistik/invanarantalet-31122021> <sup>7</sup>

<sup>8</sup> <https://www.asub.ax/sv/statistik/befolkningens-aldersstruktur-31122021>

<sup>9</sup> <https://www.asub.ax/sv/statistik/arbetsloshetssituationen-oktober-2022>

långsiktigt motverka ekonomisk utsatthet och utanförskap är en viktig del av ett arbete för ett socialt hållbart Åland. ”Sysselsättning för alla” är ett ettårigt projekt som avslutas på våren 2023. Projektet syftar till att kartlägga nuläget vad gäller olika myndigheters arbete och rutiner för att främja sysselsättning för dem som idag faller utanför sfären för sysselsättning. Projektet stöder uppnåendet av målen i den europeiska pelaren för sociala rättigheter likväl som de strategiska utvecklingsmålen i Ålands egna utvecklings- och hållbarhetsagenda.

Ovanstående innebär i ännu högre grad än tidigare krav på samverkan mellan kommunerna, KST och andra parter för att hantera frågor som tillgången på bostäder, integration och ekonomisk utsatthet.

## IV MÅL OCH ANVISNINGAR

### 1. Övergripande mål

Som konstaterats ovan har behovet av mål och anvisningar i socialvårdsplanen minskat betydligt. De anvisningar som ges är därför av övergripande karaktär. Anvisningar kopplade till en specifik samhällssituation ges också vid behov.

#### *Ett hållbart Åland*

Som riktlinjer för strävan mot ett bärkraftigt och hållbart Åland 2051 ingår en definition av social hållbarhet, som innebär att samhället inte bidrar till att människor utsätts för strukturella hinder för hälsa, inflytande, kompetensutveckling, opartiskhet och meningsskapande. Utgående från hållbarhetsprinciperna har sju strategiska utvecklingsmål per 2030 tagits fram. Av dessa är det framför allt mål 1: *Välmående människor vars inneboende resurser växer* och mål 2: *Alla känner tillit och har verkliga möjligheter att vara delaktiga i samhället* som ska utgöra ledstjärnor vid framtagande av ny lagstiftning, i utvecklingsarbete och i omsättande av lagstiftningen i praktiken inom det sociala området. En god social trygghet på alla plan är en förutsättning för ett modernt samhälle. I begreppet social trygghet ingår bland annat förebyggande verksamhet, socialvårdstjänster av viss omfattning och kvalitet samt ett ekonomiskt skyddsnät i form av trygghet under sjukdom, arbetslöshet och ålderdom samt annat utkomstskydd. Enligt grundlagen garanteras därför alla vissa ekonomiska, sociala och kulturella grundläggande rättigheter. Landskapet och kommunerna ska tillförsäkra var och en dessa rättigheter.

Syftet med den sociala tryggheten är att främja befolkningens hälsa och funktionsförmåga, att ge förutsättningar för en sund arbets- och livsmiljö samt att trygga en tillräcklig utkomst, social- och hälsovårdstjänster och social trygghet i livets alla skeden. Så gott som alla hushåll erhåller tidvis någon form av inkomstöverföring eller nyttjar socialvårdstjänster. Kommunerna har en viktig roll då det gäller att utveckla den sociala tryggheten.

Socialvårdstjänsterna och utkomstskyddet styrs med hjälp av lagstiftning. Tjänsterna finansieras huvudsakligen med skatter och landskapsandelar. Kostnaderna för utkomstskyddet täcks med avgifter som tas ut av arbetsgivare och de försäkrade samt med skattemedel.

## Övergripande målsättningar för socialvården för åren 2023–2027 är att:

- Det förutseende sociala arbetet vidareutvecklas bl.a. genom kunskap om risk- och sårbarhetsfaktorer hos individer, familjer och grupper. Detta och socialt arbete med fokus på aktuella fenomen är en del av grunden för det förebyggande arbetet inom socialvården.
- Förebygga och förhindra social utslagning/utanförskap och främja delaktighet
- Främja alla människors tillgång till likvärdig och trygg socialvård
- Trygga socialvårdsverksamheten

## 2. Utvecklingen av socialvården i enlighet med den nya lagstiftningen

För att uppnå de syften som den nya lagstiftningen har måste anställda inom socialvården och de politiker som ansvarar för beslut rörande socialvården förstå vad såväl nya klientprocesser som nya tankesätt kring bl.a. klientskap och t.ex. kravet på samarbete med andra myndigheter förutsätter.

Av socialvårdsmyndigheterna krävs kunskap om och tillämpning av arbetsmetoder som är validerade och funnits vara såväl socialt som ekonomiskt hållbara. Verksamheten och de metoder man använder bör kunna utvärderas med beaktande av inom vilken tid olika åtgärder kan förväntas ha effekt.

Genom att uppställa långsiktiga mål för verksamhetens utveckling, förväntade resultat och budgetens utveckling skapar man en god grund för en hållbar socialvård över tid.

Omorganiseringen av socialvården ställer stora krav på tydliga beslut (kring t.ex. budgetering) så att av dessa framgår hur man t.ex. beaktat informationen från det strukturella sociala arbetet inom såväl ifrågavarande primärkommun som inom KST. Landskapsregeringen har i KST-gränsdragningsdokumentet<sup>10</sup> betonat att kommunerna och KST bör beakta att kunskapen utgående från de specifika ansvarsområdena kommer att finnas dels i organet för samordnad socialtjänst, dels i den enskilda kommunen. I och med detta kommer kommunernas och KST:s långsiktiga arbete för välfärd, hälsa och förebyggande åtgärder att behöva permanenta förvaltningsövergripande strukturer för samarbete och genomförande. Förutom detta krävs ett väl fungerande sektors- och myndighetsövergripande samarbete och fungerande vård- och servicekedjor mellan bland annat kommunerna och KST. Samverkansavtalen är en viktig del i det här arbetet.

Som stöd för tillämpningen av den nya lagstiftningen har landskapsregeringen tagit fram följande material:

Landskapslag (2016:2) om en kommunalt samordnad socialtjänst:

- *Klarläggande av gränsdragningar KST – primärkommun*

Landskapslag (2020:12) om socialvård

- *Tillämpningsguide Socialvårdslagen*

---

<sup>10</sup> Klarläggande av gränsdragningar KST-primärkommun utgående från gällande och kommande (1.1.2021) lagstiftning, Ålands landskapsregering, S220E07, bilaga 2

- *Behörighetskrav och klientprocessen, utbildning- presentation*
- *Klientprocessen inom socialvården, utbildningsfilm-presentation*
- *Socialjour på Åland, utbildning – presentation*
- *Ny lagstiftning gällande barn och unga, utbildning- presentation*
- *Sammanställning - anmälnings- och kontaktskyldigheter i socialvårdslagen, barnskyddslagen och äldrelagen, fr.o.m. 1.1.2021*
- *Frågor och svar*

Landskapslag (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården:

- *Power Point-presentation, maj 2020*
- *Behörighetskrav och klientprocessen, utbildning- presentation*
- *Yrkesutbildade personer inom socialvården på Åland efter 1.1.2021, information*
- *Frågor och svar*

Äldrelag (2020:9) för Åland

- *Tillämpningsguide Äldrelagen*
- *Medicinska kriterier för långvarig institutionsvård för äldre - rapport*
- *Medicinska kriterier för långvarig institutionsvård för äldre – antagna kriterier*
- *Behörighetskrav och klientprocessen, utbildning- presentation*
- *Klientprocessen inom socialvården, utbildningsfilm-presentation*
- *Sammanställning - anmälnings- och kontaktskyldigheter i socialvårdslagen, barnskyddslagen och äldrelagen, fr.o.m. 1.1.2021*
- *Mall för klient, -anhörig, - och personalrespons*
- *Frågor och svar*

Landskapsregeringen konstaterar att enligt 5 § i landskapslag (2020:24) om yrkesutbildade personer inom socialvården är en yrkesutbildad person inom socialvården skyldig att upprätthålla och utveckla sin yrkesskicklighet och att göra sig förtrogen med de bestämmelser och föreskrifter som gäller yrkesutövningen.

Arbetsgivaren för en yrkesutbildad person inom socialvården ska göra det möjligt för personen i fråga att i sitt arbete få nödvändig handledning och delta i fortbildning som behövs för utvecklandet av yrkesskickligheten.

Enligt 68 § i landskapslag (2020:12) om socialvård ska kommunen utöver produktion av information och utvecklingsarbete enligt 7 § i lagen se till att forsknings-, försöks- och utvecklingsverksamhet bedrivs beträffande kommunens socialvård.

### **Anvisning**

Landskapsregeringen uppmanar berörda att bekanta sig med landskapsregeringens hemsida (<https://www.regeringen.ax/halsa-omsorg/ny-socialvardslagstiftning>) där **styrdokumentet** och även **frågor och svar** kring den nya lagstiftningen lagts ut.

Landskapsregeringen betonar också vikten av att det sker en kontinuerlig utveckling av det sektors- och myndighetsövergripande samarbetet och av de samverkansavtal som enligt lag ska ingås på olika områden.

### **3. Särskilt att beakta**

#### **3.1 Digital utveckling**

##### *Informationshanteringssystem*

Med tanke på det nära samarbete som krävs mellan KST och respektive kommun är det av stor vikt att alla har välfungerande informationshanteringssystem som möjliggör en säker och smidig överföring av uppgifter angående t.ex. gemensamma klienter.

Arbetet för att utveckla lagstiftningen rörande elektroniska tjänster fortsätter. Lag angående behandling av kunduppgifter har överförts till lagberedning. Delar av den här lagstiftningen, såsom möjliggörandet av e-arkivering, sammanhänger med förutsättningarna för socialvårdens och hälso- och sjukvårdens eventuella anslutning till den nationella informationshanteringstjänsten för digitala tjänster inom social- och hälsovården.

##### *Anvisning*

Kommunerna uppmanas åtgärda sådana eventuella brister beträffande informationshantering som utgör ett hinder för ett effektivt och säkert sektors- och myndighetsövergripande samarbete.

##### *Välfärdsteknik*

I arbetet med att möta de utmaningar socialvården står inför kommer välfärdsteknik att spela en allt viktigare roll. Grundkravet bör vara användarvänliga lösningar som ökar inkluderingen och delaktigheten i samhället – inte ökar marginaliseringen. Rätt hanterat kan välfärdsteknik bidra till bättre tjänster genom högre precision, säkerhet och tillgänglighet och till kvalitativa tjänster som kan genomföras till lägre kostnader. Landskapsregeringen fortsätter utredningen om möjligheten att samordna utlåningen av hjälpmedel, hjälpmedelstjänster och välfärdsteknologi under samma huvudman.

#### **3.2 Statistik**

Uppföljningen inom social- och hälsovården grundar sig till stor del på statistiska uppgifter som Statistikcentralen och Institutet för hälsa och välfärd (THL) samlar in. Vissa statistiska uppgifter insamlas även genom Ålands statistik- och utredningsbyrås (ÅSUB) försorg. Uppföljning av den åländska socialvården måste till viss del ske enligt samma system som i riket, delvis därför att det följer av lagstiftning, är nödvändigt för att möjliggöra jämförelser med riket samt för att landskapet ska kunna medverka i det nordiska statistiksamarbetet. För att statistiken ska bli tillförlitlig krävs det att personal från hemsjukvården och hemvården och hemservicen samarbetar då uppgifter lämnas om gemensamma klienter/patienter. Det samma gäller förhållandet mellan KST och enskild kommun. Statistik ska framställas på basis av kön.

Den lagstiftning som trädde i kraft 1.1.2021 har inneburit förändringar beträffande den statistik som ska lämnas till ÅSUB. Statistiken kommer också att vara viktig med tanke på bl.a. genomförande av strukturellt socialt arbete i enlighet med 7 § i socialvårdslagen och framtagande av plan för att stöda den äldre befolkningen enligt 7 § i äldrelagen, liksom planens utvärdering enligt 8 §.

##### *Anvisning*

Kommunerna ska lämna in begärda statistikuppgifter till Statistikcentralen, THL och ÅSUB.

### 3.3 Offentlig förvaltningsuppgift

Förvaltningslag (2008:9) för landskapet Åland tillämpas också när en offentlig förvaltningsuppgift har anförtrotts någon annan än en myndighet.

Om överföring av offentliga förvaltningsuppgifter till andra än myndigheter bestäms i 124 § i grundlagen (FFS 731/1999). Offentliga förvaltningsuppgifter kan anförtros andra än myndigheter endast genom lag eller med stöd av lag, om

- det behövs för en ändamålsenlig skötsel av uppgifterna och
- det inte äventyrar de grundläggande fri- och rättigheterna, rättssäkerheten eller andra krav på god förvaltning.

#### **Uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt får dock endast ges myndigheter (GL 124 §).**

Biträdande justitiekanslern har kommit med ett avgörande (OKV/292/10/2020) angående gränsdragningen mellan offentliga förvaltningsuppgifter som kan anförtros andra än myndigheter och uppgifter som innebär betydande utövning av offentlig makt, dvs uppgifter som endast får ges myndigheter. I riket har det framkommit ett flertal fall där man genom köptjänster använt sig av privata tillhandahållare av socialvård för hantering av frågor inom barnskyddet som innebär betydande utövning av offentlig makt. Enligt biträdande justitiekansler är betydande utövning av offentlig makt inom barnskyddet bl.a. bedömning av servicebehov samt beredning av omhändertagande och vård utom hemmet. Det har även förekommit att arbetstagare som arbetat för en privat verksamhetsutövare deltagit i det pararbete som avses i 41 § 1 mom. i barnskyddslagen (FFS 417/2007 vilken tillämpas genom landskapslag (2008:97) om tillämpning i landskapet Åland av barnskyddslagen. Karaktären på dessa uppgifter kräver ändå ett tjänsteförhållande och därmed anknutet tjänsteansvar.

#### **Anvisning**

Kommunerna uppmanas att mycket noggrant bedöma arten av de förvaltningsuppgifter man överväger att eventuellt låta någon annan än den egna myndigheten utföra.

### 3.4 Behov till följd av hög inflation

De åländska konsumentpriserna steg med 9,5 procent i oktober 2022 jämfört med oktober 2021. Inflationstakten är den högsta som har uppmätts på Åland sedan mätningarna inleddes 1986.<sup>11</sup> Det här innebär att nya hushåll kan bli i behov av sociala transfereringar. Lagtinget godkände i samband med tilläggsbudget 3/2022 att godkänna förslag till ändring av landskapslag (1994:48) om tillämpning i landskapet Åland av barnbidragslagen. Barnbidragslagen ändrades fr.o.m. 1.12.2022 så att ensamförsörjartillägget höjdes från 60 euro till 80 euro per barn och månad. Detta är en riktad insats till en grupp där risken för socioekonomisk utsatthet är hög. Riksstyrelsen inför ett tillfälligt hushållsavdrag i beskattningen under en viss tid av 2023 som beviljas på basis av elenergiräkningar<sup>12</sup>. För att detta ska kunna utnyttjas fullt ut görs även ändringar i kommunalskattelagen för Åland. För de hushåll som inte kan utnyttja skatteavdraget fullt ut införs ett tidsbundet elstöd som kommer att administreras av FPA<sup>13</sup>.

#### **Anvisning**

Myndigheterna beaktar i alla olika delar av sin verksamhet de behov som uppstår som en följd av det rådande ekonomiska läget och utvecklar sin verksamhet så att dessa behov kan mötas.

<sup>11</sup> <https://www.asub.ax/sv/statistik/konsumentprisindex-oktober-2022>

<sup>12</sup> <https://valtioneuvosto.fi/sv/-/10623/hushallen-far-stod-for-stora-elrakningar>

<sup>13</sup> <https://www.kela.fi/sok/4929326/elstod-kan-sokas-fran-och-med-januari>



### **3.5 Beredskap**

Den kommunala socialvården har ansvar för och skyldighet att förbereda sig för olika krissituationer och undantagsförhållanden. Grundläggande i det här arbetet är beredskapsplaner som uppdateras enligt behov.

#### ***Anvisning***

Myndigheterna kontrollerar fortlöpande att beredskapsplanerna är uppdaterade och innefattar beredskap för aktuella samhällssituationer samt är uppgjorda i enlighet med gällande lagstiftning och anvisningar.

## **V RESURSER**

### **1. Kostnadsbaserade landskapsandelar på socialvårdsområdet (se bilaga)**

Kostnadsbaserade landskapsandelar på socialvårdsområdet erläggs i enlighet med landskapslag (2017:120) om landskapsandelar till kommunerna. Genom landskapslag (2020/129) om ändring och temporär ändring av landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna har landskapsandelssystemet anpassats till de reformer som genomfördes vid ingången av 2021. Då trädde ny socialvårdslagstiftning i kraft, barnomsorgen överfördes till utbildningsväsendet och Kommunernas socialtjänst (KST) inledde sin verksamhet. Genom landskapslag (2021/136) om temporär ändring av landskapslagen om landskapsandelar till kommunerna har landskapsandelarna höjts temporärt för att stärka kommunernas förutsättningar att hantera följderna av pandemin.

#### **1.1 Normkostnad för äldreomsorgen**

Normkostnaden för äldreomsorgen beräknas med antalet invånare i kommunen i följande åldersgrupper som grund: 65–74 år, 75–84 år samt 85 år och äldre.

För varje åldersgrupp fastställs ett basbelopp. Antalet invånare i varje åldersgrupp multipliceras med basbeloppet för åldersgruppen i fråga. Det sammanlagda beloppet för åldersgrupperna utgör kommunens normkostnad för äldreomsorgen.

#### **1.2 Normkostnad för den samordnade socialtjänsten**

Normkostnaden för den samordnade socialtjänsten beräknas med antalet invånare i kommunen som grund. För att beräkna normkostnaden fastställs ett basbelopp för den samordnade socialtjänsten. Antalet invånare i kommunen multiplicerat med basbeloppet utgör kommunens normkostnad för den samordnade socialtjänsten.

Normkostnaden beräknas inte särskilt för varje kommun om det inte är nödvändigt för fördelningen av kostnaderna för den samordnade socialtjänsten mellan kommunerna. Med den samordnade socialtjänsten avses den verksamhet som enligt landskapslagen (2016:2) om en

kommunalt samordnad socialtjänst ska samordnas.

### **1.3 Landskapsandel för äldreomsorgen**

Landskapsandelen för äldreomsorgen är 12,5 procent av normkostnaden för socialvården. I tillägg till den här landskapsandelen får en skärgårdskommun ytterligare 15 procent av normkostnaden för socialvården. En kommun i ytterskärgården får därutöver ett tillägg motsvarande 5 procent av normkostnaden.

### **1.4 Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten**

Landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten är 12,8 procent av normkostnaden för den samordnade socialtjänsten. Om normkostnaden med stöd av 5a § 2 mom. inte har beräknats är landskapsandelen 12,8 procent av det belopp som beräknas genom att basbeloppet multipliceras med antalet invånare i landskapet (6 §).

### ***Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten finansåren 2021–2024***

Med avvikelse från bestämmelserna i 6 § är landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten under finansåren 2021–2024 13,2 procent av normkostnaden eller av det belopp som beräknas genom att basbeloppet multipliceras med antalet invånare i landskapet.

### ***Mottagare av landskapsandel för den samordnade socialtjänsten***

Huvudmannen för den samordnade socialtjänsten i det socialvårdsområde som kommunen hör till är mottagare av landskapsandelen för den samordnade socialtjänsten.

## **2. Personal**

Det totala antalet årsverken 2021 inom den socialvård som ligger till grund för fastställandet av landskapsandelen var 640,97 (inklusive Kommunernas socialtjänst).

Exklusive KST uppgick årsverken till 401,09.

## **3. Anläggningsprojekt**

### **3.1 Definition**

Med anläggningsprojekt avses byggande, anskaffning, grundlig reparation eller motsvarande åtgärder i fråga om lokaler som utgör en funktionell helhet samt anskaffning av lös egendom i samband med sådana åtgärder, om åtgärdens beräknade totala kostnader uppgår till **minst 100 000 euro**. Anskaffning av markområde betraktas inte som anläggningsprojekt.

### **3.2. Förslag över anläggningsprojekt**

Stöd för anläggningsprojekt i ytterskärgården, dvs. Brändö, Kumlinge, Kökar och Sottunga kan på ansökan beviljas kommuner och kommunalförbund. Förslag över anläggningsprojekt som man avser förverkliga i ytterskärgården under de fem följande åren ska årligen tillställas landskapsregeringen **senast den 30 april**. Projekten redovisas i socialvårdsplanen.

### **3.3. Ansökan om stöd för anläggningsprojekt**

Kommun ska i god tid året innan projektet beräknas inledas tillstålla landskapsregeringen en projektplan över anläggningsprojektet med följande innehåll:

- Allmän beskrivning av projektet
- Redogörelse för behovet av att genomföra projektet
- Beskrivning av tomt då fråga är om ny inrättning eller utvidgning av tidigare inrättning
- Huvudritningar i skala 1:100 samt en kortfattad byggnadsbeskrivning
- Tidtabell för projektets genomförande samt
- En kostnadsberäkning för projektet

### **3.4. Fastställande av anläggningsprojekt**

Landskapsregeringen fastställer därefter på basis av projektplanen de anläggningsprojekt som ska inledas under finansåret. Samtidigt kan landskapsregeringen även meddela förhandsbesked om de projekt som kan inledas året efter finansåret.

### **3.5. Inkomna förslag över anläggningsprojekt**

Inga förslag över anläggningsprojekt med angiven tid för byggstart under år 2023–2027 har inkommit till landskapsregeringen.

Minister

Annette Holmberg-Jansson

Socialvårdsbyråchef

Maj-Len Österlund

## BILAGA: KOSTNADSBASERADE LANDSKAPSANDELAR PÅ SOCIALVÅRDSOMRÅDET

### Landskapsandel för äldreomsorgen

Formel:  $\text{Basbelopp} \cdot \text{invånarantal i åldersgruppen} \cdot \text{ersättningsgrad}$

Basbeloppet för år 2023 är baserat på 21 års ndk, och indexerat till år 2023 enligt kommunalt basprisindex

#### 2023 Äldreomsorg

Åldersgrupp	65-74	75-84	85+
Basbelopp	1 263,47	5 146,45	20 450,51

Ersättningsgrad	2023
Fasta Åland	12,5 %
Skärgård	27,5 %
Ytterskärgård	32,5 %

#### Landskapsandel för äldreomsorgen

	65-74	75-84	85+	Totalt äldreomsorg
Brändö	32 850	90 320	119 635	242 806
Eckerö	22 585	54 681	84 358	161 624
Finström	50 855	133 164	145 710	329 729
Föglö	29 534	67 933	163 093	260 560
Geta	8 370	28 305	53 683	90 359
Hammarland	30 797	79 127	117 590	227 514
Jomala	80 230	172 406	194 280	446 916
Kumlinge	27 101	55 196	152 868	235 165
Kökar	13 961	56 868	79 757	150 587
Lemland	36 956	84 916	99 696	221 569
Lumparland	8 686	24 446	35 788	68 920
Saltvik	40 589	89 420	186 611	316 619
Sottunga	6 981	25 089	33 232	65 302
Sund	24 006	60 471	71 577	156 054
Vårdö	21 890	58 026	157 469	237 385
Mariehamn	247 008	666 465	968 843	1 882 317
Åland	682 400	1 746 834	2 664 190	<b>5 093 424</b>

Invånare

2022-01-01	0-6	7-64	65-74	75-84	85+
Brändö	14	283	80	54	18
Eckerö	58	614	143	85	33
Finström	195	1 857	322	207	57
Föglö	36	303	85	48	29
Geta	34	353	53	44	21
Hammarland	119	1 136	195	123	46
Jomala	540	4 120	508	268	76
Kumlinge	18	173	66	33	23
Kökar	5	139	34	34	12
Lemland	215	1 515	234	132	39
Lumparland	16	253	55	38	14
Saltvik	138	1 203	257	139	73
Sottunga	9	59	17	15	5
Sund	60	685	152	94	28
Vårdö	39	292	63	41	28
Mariehamn	662	8 101	1 564	1 036	379
Åland	2 158	21 086	3 828	2 391	881

Kalkylerade nettodriftskostnader (normkostnad) för äldreomsorgen 2023

	65-74	75-84	85+	Totalt
Brändö	101 078	277 908	368 109	747 095
Eckerö	180 676	437 448	674 867	1 292 991
Finström	406 837	1 065 315	1 165 679	2 637 832
Föglö	107 395	247 030	593 065	947 489
Geta	66 964	226 444	429 461	722 868
Hammarland	246 377	633 013	940 723	1 820 113
Jomala	641 843	1 379 249	1 554 239	3 575 330
Kumlinge	83 389	169 833	470 362	723 584
Kökar	42 958	174 979	245 406	463 343
Lemland	295 652	679 331	797 570	1 772 553
Lumparland	69 491	195 565	286 307	551 363
Saltvik	324 712	715 357	1 492 887	2 532 956
Sottunga	21 479	77 197	102 253	200 928
Sund	192 047	483 766	572 614	1 248 428
Vårdö	79 599	211 004	572 614	863 217
Mariehamn	1 976 067	5 331 722	7 750 743	15 058 533
Åland	4 836 563	12 305 162	18 016 899	35 158 624

Kommunernas nettodriftskostnader för äldreomsorg, enligt uppgiftsklass och kommun år 2021 (1 000 euro)

	Institutionsvård för äldre	Bo.service för äldre med heldygnssoms.	Övriga tjänster för äldre	Hemservice	TOTALT
<b>Brändö</b>	283	629	29	205	<b>1 146</b>
<b>Eckerö</b>	153	769	143	79	<b>1 144</b>
<b>Finström</b>	743	1 337	78	450	<b>2 608</b>
<b>Föglö</b>	81	907	2	209	<b>1 199</b>
<b>Geta</b>	82	688	2	12	<b>784</b>
<b>Hammarland</b>	457	764	257	73	<b>1 551</b>
<b>Jomala</b>	596	1 084	221	787	<b>2 688</b>
<b>Kumlinge</b>	46	694	11	9	<b>760</b>
<b>Kökar</b>	-24	586	1	6	<b>569</b>
<b>Lemland</b>	266	1 251	79	134	<b>1 730</b>
<b>Lumparland</b>	102	439	76	29	<b>646</b>
<b>Saltvik</b>	1 041	174	36	347	<b>1 598</b>
<b>Sottunga</b>	312	0	2	3	<b>317</b>
<b>Sund</b>	142	966	63	38	<b>1 209</b>
<b>Vårdö</b>	173	916	20	11	<b>1 120</b>
<b>Mariehamn</b>	4 608	6 140	57	3 021	<b>13 826</b>
<b>Åland</b>	<b>9 061</b>	<b>17 344</b>	<b>1 077</b>	<b>5 413</b>	<b>32 895</b>

Källa: ÅSUB

## Landskapsandel för den samordnade socialtjänsten

Formel:  $\text{Basbelopp} * \text{invånarantal på Åland} * \text{ersättningsgrad}$

Basbeloppet är baserat på 2021 års ndk, och indexerat till år 2023 enligt kommunalt basprisindex.

$((24582000+3596000+922000+2000)/30129) * 1,020568 * 1,036468 = 1\,021,73$

<b>2023</b>			
<b>Basbelopp</b>		<b>1 021,73</b>	
<b>Ersättningsgrad</b>		<b>13,2 %</b>	
<b>Invånare</b>			
<b>2022-01-01</b>	<b>Hela</b>	<b>Kalkylerad ndk (normkostnad) 2023</b>	<b>Lsandel 2023</b>
Brändö	449		60 556
Eckerö	933		125 832
Finström	2 638		355 783
Föglö	501		67 569
Geta	505		68 109
Hammarland	1 619		218 352
Jomala	5 512		743 394
Kumlinge	313		42 214
Kökar	224		30 211
Lemland	2 135		287 944
Lumparland	376		50 711
Saltvik	1 810		244 112
Sottunga	105		14 161
Sund	1 019		137 431
Vårdö	463		62 444
Mariehamn	11 742		1 583 624
<b>Åland</b>	<b>30 344</b>	<b>31 003 375</b>	<b>4 092 446</b>

## Nettodriftskostnader i socialtjänstområdet 2021. 1000-tals euro. Källa: ÅSUB

	Brändö	Eckerö	Finström	Föglö	Geta	Hammar	Jomala	Kumlinge	Kökar	Lemland	Lumpar	Saltvik	Sottunga	Sund	Vårdö	Mariehamn	KST	Åland
Institutions- och familjevård inom	16	26	72	17	12	42	159	9	6	59	0	53	3	0	12	383	130	999
Öppenvårdstjänster inom barnsl	27	45	126	30	21	74	277	15	10	103	0	92	5	0	21	637	223	1 706
Övr. öppenvårdstjänster för barr	35	59	165	39	28	97	363	20	13	135	0	121	6	789	27	866	293	3 056
Institutionsvård för handikappade	11	19	54	13	9	32	118	7	4	44	0	39	2	0	9	280	97	738
Bo.service för handikapp. m. hel	151	255	713	170	119	420	1 572	87	58	585	0	523	28	0	117	3 494	1 270	9 562
Annan service för handikappade	139	231	631	159	109	390	1 451	80	53	538	304	481	25	0	107	3 333	1 166	9 197
Missbrukarvård	10	18	51	12	9	30	113	6	4	42	0	38	2	0	8	293	91	727
Övrig socialvård	30	52	144	34	24	85	313	18	12	118	0	106	6	0	24	901	256	2 123
Övriga tjänster för äldre																	18	18
Hemservice																	124	124
Främjande av integration samt invandringstjänster																	-72	-72
<b>Summa</b>	<b>419</b>	<b>705</b>	<b>1 956</b>	<b>474</b>	<b>331</b>	<b>1 170</b>	<b>4 366</b>	<b>242</b>	<b>160</b>	<b>1 624</b>	<b>304</b>	<b>1 453</b>	<b>77</b>	<b>789</b>	<b>325</b>	<b>10 187</b>	<b>3 596</b>	<b>28 178</b>

Kommunförbundet KST utför verksamhet som inom kommunernas kostnadsredovisning faller under "äldreomsorg". Nettodriftskostnaderna (ndk) uppstår framför allt inom hemservice samt övriga tjänster för äldre. För att basbeloppet för KST ska bli rätt måste denna ndk härledas, dvs hur mycket från kommunernas "äldreomsorg" ndk som ska hänföras till KSTs grundbasbelopp. Beräkningen uppgår till 922 000 euro. (Summering av kostnader - ndk i socialtjänstområdena - intäkterna. Finansiella kostnader räknas inte med). Detta har beaktats i beslutet om basbelopp för landskapsandelen för driften av socialvården och socialtjänsten 2023 (S222E25 nr.75).